

KIÁLTOÓ SZÓ

FŐSZERKESZTŐ: DR. TAVASZY SÁNDOR
SZERKESZTI: LÁSZLÓ DEZSŐ

T A R T A L O M :

T. S.: A könyvek és a könyvek Könyve. — „Igy szól az Úr!” H. J.: Jézus jelenléte mér. László Dezső: Életem Istennel és Isten nélkül. Szabó Géza: Kalotaszegi szerzetesek és kálvinista pásztorok. — A. Nagy István: A leventemunka. — Dr. Biró Sándor: Egy erkölcsi kötelesség. — Az új egyházi énekeskönyv kiadásának előkészületei. — Keresztyén kritika. — A protestántizmus - szekta. — Jogi tanácsadó.

KERESZTYÉN KRITIKA

Hítvány és szégyelni való református lelkipásztor.

A Magyar Kultura XXIX. évf. 10. szám, 160-ik oldalán a „Tollhegygel” című rovat utolsó kibekezdése így szól: „A kereszt — izléstelenség, ezt mondta „a vallásszabadság klasszikus földjén”, Erdélyben egy protestáns prédikátor, amikor a katolikus gimnázium igazgatója a kapott megbízás szerint felszerelt és be rendezett egy állami tanoncotthont s az 1938-as törvény alapján a termekben a keresztet kifüggesztette. A szóban forgó prédikátor *hítvány és szégyelni való alakja* lehet saját felekezetének is, amelyik nem használja ugyan a keresztet, mint mi katolikusok, de izléstelenségnek soha nem nevezte és nem tartotta. Sajnos, nem állhatunk meg ennyinél, mert a vallásszabadság klasszikus földjén az ilyen *hatalmi tébolyban szenvedő beteg kiskirályok* nagyon kezdenek szaporodni. Elvégre ez már nem felekezet, hanem egyenesen magyar kérdés és magyar sértés, ha valaki azt a keresztet, amely előtt bíráink ítélnék, amely királyi koronánkat ékesíti, meri izléstelenségnek nevezni! Hogy harag, bosszú vagy elkeseredés diktálta-e ezt a durva kifejezést, nem kötelességünk kutatni, de hogy milyen mentalitást árul el, azt éreznünk kell mindnyájunknak. Ezzel a mentalitással mi közösséget nem vállalunk többet sem általános keresztyén, sem semmiféle magyar ügyben és elrettentően szomorúnak tartjuk azt a „vallásszabadságot”, mely csak a kereszt ellen tud toporzékolni és gyűlölködni!”

Mélyen megboltráncoztatott minden református lelkipásztort és hívót a Magyar Kultura fenti öklendezése. Válaszunk a következő:

1. Az a lelkipásztor, akit ez a lap a református felekezet *„hítvány és szégyelni való alakja”*-nak nevez, az erdélyi református egyház nemzetvédelmi kereszttel kitüntetett egyik legmunkásabb városi lelkipásztora. Szerkesztőségünkben van nyilatkozata, amelyben kijelenti, hogy nem a keresztre mondta azt, hogy izléstelenség, hanem kizárólag arra a *módra*, amellyel egy túlnyomórészt református vallású ifjakkal benépesített állami inasotthon falára helyeztette el a keresztet az az igazgató, aki a róm. kath. fiúgimnázium igazgatója. Tudni kell, hogy annak a vidéknek, amelyről ez az otthon az ifjakat toborozza, lakossága 94 százalékban református. Az idézett 1938. évi rendelet nem elrendeli, hanem megengedi az állami nevelő intézetekben a kereszt kitételét.

2. A Magyar Kultura ne ítélkezzék ilyen súlyos kitéllettel református lelkipásztorok fölött a nagy nyilvánosság előtt. Van az egyháznak illetékes foruma, amely hivatalos úton gyakorol fegyelmet minden vétkes szolga fölött. Jézus parancsa szerint a nyilvános intést meg kell előznie a négy szemközti dorgálásnak. Mi nem tartanók izlésesnek azonnal ilyen súlyos minősítéssel vádolni azt a róm. kath. lelkészt, aki a mi érzékenységünket bántaná meg. Azért van magának az államnak kultusz-szerve, hogy az egyházak közötti vitás kérdésekben az döntőn s ne az egyházak elfogult egyoldalúsága.

3. A Magyar Kultura ne általánosítsa. Honnan meri azt az állítást venni, hogy az *„ilyen hatalmi tébolyban szenvedő beteg kiskirályok* (értse a református egyház érdekeit védő, hűséges református lelkipásztorok) *nagyon kezdenek szaporodni?*” Mi igazán nem akarunk és még ha akarnánk, sem tudnánk kiskirályok lenni. Azzal azonban tisztában kell lennie a róm. kath. egyház hódító alakulatainak és szerveinek, hogy az *egészes* református egyházi szolgák a református egyház törvényadta jogait, a nemzet belső békéjét, s az igazi evangéliumi keresztyénséget meg fogják védelmezni.

4. A keresztet, mint nemzeti szimbólumot védelmező lap társunktól mély tisztelettel kérdezzük, hogy a Szentkoronát képviselő *magyar királyi* állami anyakönyvvezető előtt kötött és magyar református lelkipásztor előtt megáldott házasságot miért tartja törvénytelen állapotnak? Miért nem tiszteli ebben az esetben is a Szentkoronán lévő keresztet? Nekünk reformátusoknak, országunk keresztyén jellegének kifejezésére, elégséges az a kereszt, amely benne van a magyar címerben és amely ékesíti a Szentkoronát, ezek tisztelete ellen nincs kifogásunk, éppen azért szükségtelen országunk keresztyén voltának igazolására a keresztet, néhány felekezet jelvényét külön is kitenni, mivel az benne van a mindnyájunk által szentnek tartott magyar címerben.

5. Az erdélyi vallásszabadságot igazán ismerők jól tudják, hogy ez egymás kölcsönös megbecsülésében, egymás haszontalan sértegetéseinek elkerülésében, a közös nagy magyar keresztyén célok áldozatos szolgálatában nyilvánult meg és nyilvánul meg ma is. Mi sajnáljuk, hogy az elfogult és igazságtalanul általánosító Magyar Kultura, — de kiemeljük nem a magyar római katolikus egyház — semmi közösséget nem vállal az erdélyi vallásszabadsággal. A maga mentalitása erre nem teszi alkalmassá. Csak egyet kérünk tőle: tegye le a Magyar Kultura érdemtelenül használt ékes címét és olyan nevet használjon, amely lényegét maradéktalanul kifejezi.

L. D.

Halálozás.

GYÖRKE JÁNOS.

Május hó 12-én hosszas betegség után elhunyt a bekecsaljai egyházmegye esztergomi perese: Györke János. Három egymással teljesen összeépült székely falunak; Székelyszentistvánnak, Ákosfalvának és Csókfalvának volt a lelkipásztora. Azt lehet mondani, hogy ez a három faluból álló lelkimező a legérdekesebb területe a magyar református egyháznak. Györke János pásztori bölcsessége megtalálta a módját annak, hogy ezt az egymásba épült, de lelkileg széttagolt három gyülekezetet közelebb hozza egymáshoz. Egyházmegyéje az egész területben a legfiatalabb. Miután az előzők sikerült a közigazgatási kereteket gondosan kiépíteni, ő megkezdte a lelki és missziói munkák egyházmegyei megszervezését. Az 1939 nyarán általa rendezett népmissziói konferencia-sorozat a mai napig is egyedülálló egyházi munkánk történetében. A székely ember józan gondolkodása, vállalkozó kedve szerencsésen olvadt össze benne az evangélium szellemével s egyik legderékabb székely lelkipásztorunkat formálta ki belőle. Akik barátai voltak, sohasem felejtik el mélyről zengő, meleg hangját. Ha valaki majd megírja e korszak lelkipásztori típusát, áldott alakja bőséges adatot fog majd szolgáltatni ehhez a képhez.

b) Az igazi jó könyv nem egyszeri olvasásra készül. Amelyik könyvet elég egyszer elolvasni s nem áhítunk utána, mint a friss forrásvíz után, az nem jó könyv. Olyan a jó könyv, mint a művészi festmény, melyet akárhányszor nézünk, mindig találunk benne valami egészen újat, valami olyan újat, amely az egésznek értelmét tovább magyarázza. Példaadó ebben is a Biblia, amely kimeríthetetlen szélességében is mélységében is.

c) A jó könyvnek légkört kell teremtenie maga körül, mint egy tavaszi borostyánbokornak. Nem korlátozzuk a könyvet valamely tárgykörre: tárgya az egész élet, szép és csúnya oldalával együtt s mégis tiszta és tisztító légkört kell maga körül teremtenie. Olyan légkört, amelyben az ember felüdül, megújul és új életkedvet nyer Isten ügyéért küzdeni.

d) Az igazi jó könyvnek felelősséget kell hordoznia és ébresztenie. A felelősség nélkül írt könyv károsabb, veszedelmesebb a legrettenetesebb méregnél. Napenkénti tapasztalataink vannak affelől, hogy a felelőtlen írásművek, hogy visznek bűnbe és nyomorúságba sokakat, hogyan rontják meg nemzedékek lelkét, törlik le azt a himpot, amely az emberi életnek is a legdrágább kincse. Az igazi jó könyv az Isten színe előtti felelősségből születik, azzal az érzéssel, hogy Istennek, egyháznak és nemzetnek tartozom számat adni azért, amit írtam. Hasonló felelősséget kell ébresztenie az olvasóból is.

e) A jó könyv a szív teljességéből szól. Még esztétikai szempontból is igaz ez a követelmény. Csak az az irodalmi alkotás jó és szép és igaz, amely akkor születik, amikor úgy megteklik a lélek az igazság és a szépség látomásaival és mondanivalóival, hogy önként ömlik ki az emberi lélekből. Ebben a tekintetben is a Szentírás kell, hogy a tekintetünk előtt legyen. A próféták és az apostolok azért szóltak, mert nem tehették, hogy ne szóljanak arról, amit láttak és hallottak.

II. a) Olyannak kell lennie, amely megfelel a hit mértékének. A hit Isten ajándéka s a hit növekedése ismét csak Isten ajándékainak Isten által való további megkoronázása. De a hitnek kifejezést is kell adni. Jó könyv az, amely hozzájárul valamivel ahhoz, hogy a hit kifejezését szolgálja, hogy a hit formájában is mind hódítóbb legyen.

b) Olyannak kell lennie, amely megfelel a szeretet mértékének. Isten és embertársaink iránti szeretet kell, hogy vezesse az író, hogy olyant alkosson s csak olyant alkosson, amely a szeretetet növeli és gazdagítja.

c) Az Isten dicsőségét kell szolgálnia. Az Isten dicsősége az ő atyai szívéből és a Krisztus keresztféjének kegyelmi tényéből árad. Ezeket a sugarakat kell minden könyvnek tovább vinnie, hogy mint apró közvetítők által mind többen lássák meg a meleget, fényt és világosságot.

Királyi széket lát a Jelenések Könyve írója, amint abban ül valaki, aki a kezében tart egy

könyvet, amely tele volt írva, belül és hátul és le volt pecsételve hét pecsétel. Egy angyal kiáltja vala: Ki volna méltó arra, hogy felnyissa a könyvet és felbontsa annak pecsételét? Senki se akadt, aki felnyissa. Ezen a látó próféta igen sir vala. Egy a Vének közül megszólal: Ne sirj, győzött a Bárány! A Bárány vevé a könyvet és feltörte a hét pecsétel. — Amióta ez történt, azóta csak az a jó könyv, amely ráutal Krisztusra, az Ítéző és Kegyelmező Úrra! T. S.

„IGY SZÓL AZ ÚR“

Jézus jelenléte mér...

Zsolt. 104:31—32.
Ján. 12:35—36.

Sokat panaszkodik az emberiség élete nyomorúsága miatt, pedig felét se ismerjük igazán nyomorúságainknak. Nem ismerjük különösen a lelki bajainkat. Hadd említsem meg csupán két jelét ennek: nem érezzük szükségét a bibliakörnek, ahol kételyeinket, halálos rettegéseinket feltárhathnók egymás előtt és a papra, mint lelki orvosra, ma holnap egyáltalán nincs szükségünk. (Nem valószínű, hogy azért, mintha az Egyetlen Lelki orvossal zavartalan lenne a közösségünk!)

De testi nyomorúságaink is sokkal nagyobbak, mintsem sejtenők, de igen megszoktuk azokat, beleévdöttünk, hozzászoktunk a sötétséghez, mert nincs elég fényünk. Egy embert, aki egész életén keresztül a szennyben élt, nagyon nehéz a tisztaság hasznáról meggyőzni.

„Ne szeressétek a világot...!“ Ez a parancs idegen volt az Úr Jézus földi megjelenése előtt. Nemcsak ismeretlen, egyenesen képtelen kívánság. Kétségtelenül voltak azelőtt is olyanok, akik öntudatlanul megtagadni igyekeztek ezt a világot, de az általános vélemény az élet szeretése, igenlése volt s az aszkétaság, a világ kárhóztatása bolondság-számba ment. Nemcsak a mindig túlságosan érzéki és anyagias zsidóság tapadt a földi röghöz, hanem az egész akkori művelt világ, a görög kultúra (mindent, még Istent is elembéresítő, szépségimádó kultúra) hatása alatt rajongott a földi életért, mennyországát is ideképzelte és szolgált, szolgált a világ fejedelmét. Megszokta, mint a vak, a sötétséget, megszokta, mint a javíthatatlan tolvaj, a bűnt.

Az Úr megjelenése előtt. Mert nem volt fény szemében, amihez mérje a maga életét. Glóriát szőtt a maga és a világ homlokára.

Azonban Krisztusban letekintett Isten a földre és a megrendült világ érzi, hogy ez a tekintet mér és megítél. Egy-egy fénysugár volt ebből a tekintetből minden prófétai bizonyágtétel, mely kezdettől fogva nyugtalanította a földhöz tapadó emberek közül mindazokat, akik örökre, Isten dicsőségének szolgálatára hivatnak el

Ez a tekintet, örök tekintetként, szüntelen ránehezedik a bűnös, de istenfiúságra elhívott emberre, mintegy szüntelenül és letagadhatlanul itt van, mióta Krisztus testté lett. Megmutatja a véges dolgok hiábavalóságát, feltárja nyomorúságaink igazi mélységét és — nem utolsó sorban — megméri egész valónkat, minden gondolatunkat, minden lépésünket. Világosság, mely

kérlelhetetlenül bevilágít nemcsak a világ, hanem a saját lelkünk mélységeibe is.

Érzed-e Jézus jelenlétének, Isten örök tekintetének mérő hatalmát életedben? Csak bízd rá magad, akármilyen mocsarát is hoz elő lelked mélyéből, mert nagyobb, győzelmesen nagyobb az a tisztaság és szeretet, amit Isten szívéből mutat meg és ruház rád!

H. J.

Életem Istennel és Isten nélkül.

A mai keresztyénségnek súlyos hibája, hogy az Istenben való életet az *egyházban való*, vagy úgynevezett *vallásos* élettel helyettesíti és azonosítja. Arra akarják a különböző keresztény mozgalmak az embereket rávenni, hogy az egyházban vallásos életet éljenek, öntudatosítsák magukban az apák hitét. A vallásos élet rokon az *ideálista* élettel. Az igazi keresztyén ember a keresztyén világnézet vagy eszme hatása alatt álló ember, akinek a többi között különleges helye van.

Nekünk nagyon világosan kell látnunk, hogy más az egyház és Isten, más a vallás és Isten és más az ideálizmus és a keresztyénség. Az *egyház* egy olyan történelmi közösség, amelyiknek állandóan önmagán túl, az élő Istenre kell utálnia, nem cél, hanem Istennek eszköze, hogy abban ő embereket vezessen el saját-magához és abban embereket küldjön magától másokhoz. Az egyház nem foglalhatja le az embert sajátmagának, viszont annál inkább az övé egy ember, minél inkább tovább segítette azt önmagán túl az élő Istenhez. Nagyon sok ember azért nem jut el magáig az élő Istenig, mert megakad a szeme az önmagát biztosító, Isten felé tovább nem segítő egyházon. Nem azonos egymással a *vallás* és Isten sem. A vallás egy lelki és történelmi alkotás. Összege azoknak az emberi gondolatoknak, cselekedeteknek, szokásoknak, szertartásoknak, intézményeknek stb., amelyek a jelenben és a történelemben azoknak az embereknek és közösségeknek életéből nőttek ki, akik az élő Istennel személyes kapcsolatba jutottak. A vallás nem Isten, hanem Isten felismerhető hatásainak jele az emberi életben belül. Nekünk nem ezekhez a hatásokhoz, amelyeket emberi úton, az értelem, az érzélem, akarat, utánélés által el lehet sajátítani, hanem ezek teremtettségéhez, az Istenhez kell eljutnunk. Más a keresztyén és az *ideálista* ember. Az ideálista az emberi szellem legmagasabb erő kifejtésére törekszik, az emberi szellem legmagasabb megnyilatkozási formáit tiszteli, a keresztyén az emberi lehetetlenség tudatában az Isten Lelkének hatása alatt áll.

Az Isten személy, olyan határozottan, amilyen határozottan én is személy vagyok. Nem eszme, nem gondolat. Az igazi keresztyén élet

az én személyem és az ő személye között való legszorosabb életkapcsolat. Akkor, amikor mi most az Istennel való és az Isten nélküli életéről beszélünk, erről a tiszta, személyes életviszonyról szólnunk.

Ez az Isten és ember közötti személyes életkapcsolat a kapcsolat természetéből kifolyólag nem egy elszigetelhető külön része az ember életének, hanem annak egészét meghatározza. Az Istenben élő ember egész életére kihat az a tény, hogy Istennek köze van életéhez.

Az istennélküliségről meg kell állapítanunk, hogy arról csak *utólagos* tapasztalata van az embernek. Aki még nem élt az Istennel együtt, az nem ismeri őt, tehát nem is tapasztalta a nélküle való élet állapotát. Az istennélküliség a vele való együttélés után válik nyilvánvalóvá. A vak ember nem tudja, mi a színtelenség, mert szint nem látott soha. Ezért hiábavaló az a negatív munka, amellyel sokan mindenáron azt akarják bizonyítani, hogy milyen nyomorult az Isten nélkül való ember. Ezt az Isten nélkül élő emberek egyszerűen nem hiszik el. Sokkal fontosabb dolog pozitívan arról beszélni, hogy milyen az Istennel együtt való élet s még inkább: hogyan jutok el erre az életre?

I.

Istennel.

Nagyon különös jelensége az emberi életnek, hogy míg az, ki a zene nagy titkaiba akar behatolni, a nagy zenészekhez megy, tudományos kérdésekben a tudomány jártasaihoz fordul, sokan az Istenben való élet kérdéseiben azoktól kérnek felvilágosítást, akiknek egyáltalán nincs semmi személyes kapcsolatuk az Istennel. Olyanok ezek, mint az, aki süketnémától tanul zenélni és vaktól festeni. Le kell szögeznünk nagyon élesen, hogy az egészséges emberi gondolkodás törvényeinek tiszteletben tartása mellett az Istenben való élet kérdéseiről olyan emberek véleményét kell meghallgatnunk, akik valóban tapasztalták saját életük körén belül Isten valóságát. Ezek az emberek nem „a papok”, hanem mindennapi emberek, olyanok, mint mi, nem lehet azonban letagadni, hogy közülök sokan teljesítettek egyházi szol-

gálatot is. Akkor, amikor az Istennel való élet kérdéseiről beszélünk, mondanivalóinkat olyan emberek tapasztalataira építjük, akik saját bevallásuk és mások megállapításai szerint valóban tapasztalták életükben egy másik személynek: Istennek jelenlétét és hatását.

1. Félelem.

Azoknak, akik Istennel valóban együtt éltek, közös tapasztalatuk a *félelem*, amiatt az ismeretlen erő miatt, amely életükben megjelent. Isten nemcsak a legnagyobb erő, de egyben minden erő forrása is. Ha egy villanyos erőműtelepen eltöltött pár perc félelmet ébreszt, ha a zivatar felséges játéka megremegtet, ha egy hatalmas személy jelenlétében azonnal érezzük összemérhetetlenül semmivoltunkat, mennyivel inkább ébreszt fel Isten jelenléte az emberi végesség, tökéletlenség és bűn kínzó tudatát. Az Isten és ember életkapcsolata mindig összehasonlítás formájában történik, s az összehasonlítás eredménye mindig az ember csődjének megállapításával végződik. Az Isten megjelenése semmiesetre sem jelent békességet és megnyugvást. Kínzó, az egész egyéniséget valóssággal darabokra tépő harc indul meg abban, aki az élő Isten kezébe hullott. Mint egy égő tűz emésztí Isten lelke az emberi egyéniség eddig gondosan eltakart rétegeit. Emiatt a harcra hívás miatt csukódik be annyi lélek Isten előtt, mihelyt ő az emberi lelket igazán munkába vette. Nem kényelmes dolog a minden titkot látó szem égető kritikájának tűzébe állani. Nem kényelmes dolog az emberi akaratot a megszokott vágányokról egy új akarat vágányaira átszerelni. Nem magától értetődő dolog meghalni egész régi világunkkal együtt, s egy láthatatlan hívás után új teremtésbe kezdeni.

2. Új ember.

Ez a harc azonban nem hiábavaló. Istennek le kell rombolnia a régi életet, hogy egy egészen újat tudjon a régi helyébe teremteni. Isten nem foltozó varga, restauráló pallér, hanem teremtő és újjáteremtő hatalam. Ő a kezdés, az új tavasz, a megfiatalodás Istene. Az *igazi egyéniséget* Isten adja, de csak azoknak, akik őbenne elveszítették a régit. Csodálatos átalakulás ment végbe azok életében, akik helyet adtak neki életükben. Zakeusból, a csaló vámszedőből tékozló szeretetszolga; Pálból, a Krisztus-üldöző farizeusból óriás apostol; a melankolikus, szubjektíven befelénéző tudós Kálvinból kérlelhetetlen gyakorlati, aktív ember lesz. Utolsó reményüket veszített anyák, erkölcsi zátonyokon megfeneklett ifjak találtak a régi életükkel élesen ellenkező új, szóról-szóra értett új életet. Az Istennel való együttlét nemcsak új alapot, új célt ad az élethez, nemcsak teljesen újjáteremt reménytelenül megfeneklett életüket, hanem az összes emberi képességeket

hatóerejét megsokszorozza és új képességeket ébreszt fel. Mihelyt Isten belevág valakinek az életébe, abban az életben azonnal egy új rendeződésnek kell beállania.

*

Ez a nagy átalakító hatású változás egészen ingyen történik és egyáltalán nincsen emberi képességekhez kötve. Tehát lényegesen különbözik az ember tudományos, művészeti és erkölcsi átváltozásától. Tudós, művész nem lehet akárki, mert különös képességekre van szükség, ha valaki a tudomány és művészet hordozója akar lenni. A tehetségen kívül aránylag meglehetősen anyagi áldozatra is szükség van azok részéről, akik e két kultúr-kincset akarják elsajátítani. Erkölcsi értékek beidegzése, jó szokások elsajátítása egészen fáradságos és óriási energiákat, legtöbbször hiába lekötő, meddő vállalkozás. Az Isten által való újjáteremtés nincsen semmiféle emberi lehetőséghez kötve, Isten szabad munkája, melyről azt mondhatjuk, hogy az emberi képességek ellenére végzi el azt a Szentlélek-Isten.

3. Új közösség.

Az egyéniség megtalálása mellett azután az *új közösség teremtése* Isten jelenlétének második gyümölcse. Akik valóban megtapasztalták Istent, akit nem látnak; és megismerték szeretetének minden korlátot felülmúló erejét, nem tehetik, hogy ne szeressék azokat, akikkel együtt élnek. Ezzel a szeretettel és a róla való beszéddel élt leginkább vissza a keresztyén világ. Ez a szeretet nem az üzleti viszont-szeretet, nem a természeti adottságokon nyugvó nemi, tehetségbeli, vagy közös munkából előállott vonzalom, hanem éppen ellenkezőleg, szeretet azok iránt, akik, mint mi, az emberi adottságok megtagadása árán az ellenséges érzésük szeretésére vállalkoznak. Szeretet azok iránt, akik különböznek tőlünk, akik nem méltók a szeretetre, akik nem tudnak viszont-szeretni. Önmagunk eltékozlása, feláldozása mások javára és nem magunk megtartása mások szeretete által. A mai keresztyén világ valóságos üzemlet létesített a szeretet energiái számára, most kisebb, majd nagyobb mennyiségben akarja ezt az energiát belenyomni a hívek életébe, mert szükség van erre az erőre, különben az emberi érdekek ütközőpontjába került ember elvesz. Mai szeretetmunkáink javarésze önbiztosításból született, jól meg vannak indokolva és egészen hasznosaknak látszanak. Ezért ritka bennük az áldozat szabad és gazdagon terjedő illata. A szeretet alapján álló emberek közössége a világ igazán és egyedül új társadalma. Olyan emberi szükségeket elégít ki, amelyek különben nem szolgálhatók ki. Rokont, barátot, társat, testvért, pénzt, ruhát, hajlékot, teljesen újjászületési lehetőségeket ad azoknak, akikhez karja kinyúlik.

4. Új életcél.

Az új embernek és új közösségnek új életcél ad az Istenben való élet. Erről a harmadik nagy ajándékról kell még szólnunk. Az az ember, akit Isten megtalált, nemcsak Istennel s benne önmagával, nemcsak a másik emberrel, de a világgal is új kapcsolatba, új viszonyba kerül. Felette van a világnak, mert élete súlypontja egy a világon kívül eső pontban, Istenben van elrejtve, de benne is van a világban, mivel Isten nem emelte a világ keretein kívül. A világban élve, a világon kívülről nyert energiát belehozza a világ életébe. Mivel az Istenben való élet az élet egészének Isten meghatározása alatt való élését jelenti, az Istenben élő embernek e világra való hatása az élet minden körét magában foglalja. Ezek az emberek az élet legkülönbözőbb területein jelentettek és jelentenek gyökeres megújulást. Az Isten nélkül élő ember kezén az életnek egy csomó ajándéka az élet ellen fordul s az emberiség kárát jelenti, az Istenben élő ember hatása éppen az ellenkező. Más formában kifejezve: az Istenben élő ember a világ életében a só szerepét vállalja. A só nem maga az étel, de azzá lesz, felolvad benne s annak ízt ad és azt konzerválja. Az Istenben élő emberek az egész világ életét teljesebb egységben látják, mint bárki más és olyan pontokon látnak életlehetőségeket, ahol azokról más még álmodni sem tud. Olyan világosságot jelent számukra Isten való-sága, melynek fényénél megoldhatatlannak látszó titkok nyernek világos értelmet. A szenvedés, halál, megaláztatás, ítélet kérdéseiben nem elpusztító, hanem ellenkezőleg, életmegtartó megoldásokat talál az Istenben élő ember.

Isten súlyosan emésztő krízisbe viszi azokat, akiket megkeres, de a krízisben megítélt emberből új egyéniséget, az új egyéniségekből új életcélú látó közösséget formál. Megjelenése kétségkívül kiszorít az emberből egy egész sereg életformát, de gyökeresen átalakítja az életet és azt igazán megtalálhatja hordozóival.

II.

Mit tesz Isten értünk?

Második kérdésünk az, hogy ez az Istennel együtt folyó élet miképpen megy végbe az ember életében?

Mivel az Istennel való két személy egymással való kapcsolata, önként adódik a két részletkérdés, mit ad ehhez a személyes kapcsolathoz Isten és az Isten adományaival miképpen él az ember?

1. Kijelentést ad.

Isten mindenekelőtt a *kijelentést adja*, hogy abban az ember az ő személyhez szóló akaratát ismerje fel. Mikor kezünkbe vesszük a kijelentés történelmi foglalatát, a Szent

Írást, csupán egyetlen helyes szemponttal nyulhatunk annak lapjaihoz, fel kell tennünk a nagy kérdést: Mit akar velem Isten? Ha azokat az embereket nézzük, akik valóban együtt éltek Istennel, ezek mindig akkor idultak el Isten felé, amikor először vették észre életükben, hogy Isten személyes kérdés elé állította őket a Szent Írás olvasása vagy az abból történt igehirdetés alatt. Sajnos, nálunk egy egész sereg téves felfogás van a bibliaolvasás és igehirdetéshallgatás kérdésében. Minden emberi formán és gyengeségen túl magára az élő Istenre kell irányítanunk szemünket és fülünket, mialatt az Igére figyelünk.

Isten azonban nemcsak szóban közli velünk a maga akaratát, hanem drámai módon ki is *ábrázolja* a keresztség és úrvacsora *szakramentumában*. Általában nem nagyon szokás nálunk a szakramentumok kérdésével különösebb mértékben foglalkozni. Isten a szakramentumban jön az emberhez a legközelebb. Míg az igehirdetésben csak hallunk, itt *látunk* is, míg ott csak a szó figyelmeztet, itt Krisztus élete lényegének a kifejezése *drámai erővel* lép meg. Isten a legdurvább *anyagi* eszközöket használja fel saját maga megjelenítésére. Az igehirdetésben általában szól mindenkihez, itt *személyes* állásfoglalásra készítet. Az igehirdetés perspektívája az ígért, a szakramentumé az ígért beváltásának *bizonyossága*.

2. Magához hív.

Isten, aki minket megszólít az Igében és az Ige anyagi kifejezésében, a szakramentumban, alkalmat ad, hogy én is megszólíthassam őt az *imádkozás* alatt. Az igazi imádkozás nem szavak ismételtetése, nem elcsépelet szóképletek utánmondogatása, hanem a lélek szabad és tiszta kitérása Isten elé. Az imádkozik igazán, aki mindent elmond sajátmagáról Istennel. Világosan kell látnunk, hogy az imádkozás két személy egymással való beszélgetése, ennél fogva mindig aktuális, mindig más, miként a benne feltárló élet is minden percben változik. Az imádkozáshoz hozzátartozik a meghallgatásban való feltétlen bizodalom. Azért nem jelenti a mi imádkozásunk az Istennel való élet valóságos s élő alkalmát, mivel nálunk egészen kiveszett a gondolat, hogy valaki hallgatja is az imádságot.

3. Bizonyosságra visz.

Utolsó kérdésünk az, hogy honnan nyerek *bizonyosságot* afelől, hogy életem valóban az Istennel együtt való élet? A személyek találkozásának bizonyítéka az a hatás, amelyet egyik személy a másokra gyakorol. Abból a hatásból győződöm meg Isten valóságos munkájáról a magam életében, amelyet Isten gyakorolt reám. Ha vannak életemben olyan hatások, megnyilvánulások, melyek fizikai valómból és fizikai környezetemből nem magyarázhatók meg, akkor

A levente-munka.

Egyre több európai állam veszi kezébe az ifjúság nevelését, mert belátta, hogy jövődjét csak az ifjúság komolyan irányított nevelésével lehet biztosítani. Az ifjúság tervszerű nevelése megvolt már az 1914-es világháború előtt is, de csak az iskolás ifjúságra terjedt ki, ám megalapozatlansága miatt ez is elégtelennek bizonyult. Az iskolán kívüli ifjúság pedig egészen kiesett az állam gondoskodásából, iránta felelősséget nem viselt. A tervszerű nevelésben nem részesült ifjúság felnőve, természetesen nem lehetett megbízható nemzedék. Hajlott arra, amerre az erősebb szél fújta, gyökértelenül állott az országban, kívülről táplálkozott a legkülönb-féle irányokból, csak onnan nem, ahonnan kellett volna, gyökeréből. Gondoljunk a munkásságra, melynek ide-oda való csapongása a komoly állami nevelés teljes hiányát bizonyította. Kétségtelen, hogy ez a munkásságnál megmutatózó „neveltlenség” az iskolai nevelésben részesülteknél is jelentkezett. Itt megvolt a keret, de azt szabadon tölthették ki a nevelők. Így az erős szelek behatoltak az iskolák falai közé is és sok iskolában agyondemokratizálták, elzsidósították az ifjúságot. A háború előtti és háború utáni ifjúsággal lehetett forradalmat szítani, örökös nyugtalanságot teremteni, idegent majmoltatni, de komoly nemzetépítő, állam megtartó munkát nem lehetett végezni. A liberális korszaknak a hullámai a huszas évek elején is fel-fel csaptak és csak a huszas évek közepe táján kezdik meg ellenük a komoly harcot Európa egyes államaiban. Ekkor lesz az állam alkotója az öntudatosodó nemzet.

A nemzetivé vált állam a maga, azaz a nemzet jövődjének érdekében a nevelés munkáját is kezébe vette. Ugy az iskolai, mint az iskolán kívüli ifjúság iránt felelősséget vállalt. Felesleges most felsorolni, hogy mely államok azok, amelyek feléledtek kábultságukból. Mind vesztes, a világháborúban legyőzött, vagy kiátszott államokról van szó. Az irány mindenütt a nemzeti irány lett. A nevelés arra szolgál, hogy az ifjúság gyökérzetét öntudatosítsa, az onnan kapott erővel felkészítse a nemzet kiteljesítésére és megvédésére.

Magyarországon a nemzeti kormány felismeri megmaradásának útját és a neveléssel hozzáfog felépíteni az országot. Ezt a nevelői munkát szorgálta a cserkészlet és a levente egyesület

az iskolai nevelés reformálása mellett. Az évek folyamán a cserkészlet — igen egészségesen — egyre inkább a katonai vonal felé tolódott el, a levente munka pedig a cserkészettől tanulva, nemcsak a katonai előképzést, hanem az egész ember-nevelést is céljának tűzte ki. Ma már a levente intézmény jelenti az ifjúság tervszerű és komoly nevelését, melyben az ifjúság az állam irányítása mellett készül az életre.

Mint az európai nemzeti országokban, úgy nálunk is az ifjúság nevelésének alapja a nép. A leventenevelés mentesíteni akarja az ifjúságot a frázis hazafiságtól és helyébe a magyarság ismeretét kívánja adni. Felébreszti a nemzet egyeteme iránti felelősségtudatot. A forma, amelyben meg kell, hogy valósuljon ez a nevelés: a katonás magyar élet. Mennyire gyökeres változást célzó ez a nevelés, azt akkor tudjuk igazán felmérni, ha gondolunk a háború előtti helyzetre, vagy gondolunk a felnőtt nemzedékünk nagy részének gyökértelenségére.

A mi államilag irányított ifjúsági nevelésünkben azonban van egy többlet, ami döntő módon megkülönbözteti a többi nemzeti államok ifjúsági nevelésétől. Ezt a többletet nevezhetjük a levente munka láthatatlan, de egész lényegét meghatározó alapjának. Nemcsak az e világhoz tartozó népbe kívánja belegyökeresíteni az ifjúságot, hanem az örökkévaló alapba, Isten akaratába is. Nemcsak testi táplálékot kíván nyújtani az ifjúságnak, hanem az ezt minősítő mennyei táplálékot is. A leventeintézmény szerint egész ember csak vallásos ember lehet. Ezért az ifjúságot lelkiileg nevelni kell. Ezt a lelki nevelést pedig más nem végezheti el, csak a mennyei táplálékot adó egyház. A történelmi egyházak segítségét erre a munkára kéri. Kéri, hogy így az ifjúság számára hirdetessék az Ige és az Ige által óltódjék az be, gyökerezzen be Jézus Krisztusba. Mint az iskolai nevelésben, úgy az iskolán kívüli is a nevelés lényeges része a vallásos nevelés. Nézzük keletre vagy nyugatra, északra vagy délre, bármelyik nemzeti államra, ahol az irányított nevelésre tértek át, sehol sem szerepel a keresztyén lelki nevelés olyan mértékben, szabadságát sehol sem biztosítják olyan komolyan, mint nálunk. A keresztyén szó nem jelszó, amit a munkára felmázoltak, hogy az jobb színben tűnjék fel, hanem őszinte igény és lehetőség.

A leventefejűségi vallásos nevelésére több alkalom áll az egyház rendelkezésére. A leventecsapat, vezetés mellett, minden vasárnap istentiszteleten vesz részt. Ugyancsak vezetés mellett vesz részt az úrvacsoravételre előkészítő

Az új egyházi énekeskönyv kiadásának előkészületei.

Az előkészítő munka alapvető szempontjait tárja fel az alábbi nyilatkozat, amelyet az Egyetemes Konvent énekügyi bizottsága theologiai albizottságának nevében és megbízásából közlétesz Révész Imre püspök, az albizottság elnöke.

Az albizottság megvizsgálta a Kálvin János Társaság IV. országos konferenciájának „Zsoltároskönyvünk az Ige mérlegén” címen megjelent előadásait és a konferencia 14 pontban foglalt „elvi és gyakorlati eredményeit.” Ezeknek tárgyában a következőkkel kívánja tájékoztatni egyházunk közvéleményét:

1. Az énekeskönyv megújításának időpontját albizottságunk véleménye szerint az egyház aktuális szüksége határozza meg. Éppen ezért nem okvetlen szükséges várni az énekeskönyv megújításával „egyházi életünk valóban biblikus, virágzó és hitvallásos öntudatban csúcspont-ra emelkedett korszakára.” Isten Lelke felhasználja a „csúcspont”-ra még fel nem emelkedett korszakokban is az Ő engedelmes szolgáit arra, hogy a legfontosabb kérdéseket legalább koruk számára kielégítően megoldják, sőt, hogy korukat éppen ezzel is a „csúcspont” felé haladni segítsék. De nem használható az énekeskönyvi reform munkabavétele albizottságunk nézete szerint a háború miatt sem, mert az egyház feladatainak megoldására minden idő „utolsó idő” s így egy háborús világhelyzet még csak fokozza a szükséglet és sürgetőbbé teszi a megoldást; e mellett történelmi példákából is tudjuk, hogy a háború magában véve nem nagyobb akadálya az énekeskönyv megújításának, mint pl. egy békebeli felszín „kultúroptimizmus.”

2. Albizottságunk teljes meggyőződéssel vallja, hogy a reform csak a teljes Szentírás alapján, hitvallásaink szellemében, egyházunk legértékesebb történeti hagyományainak szem előtt tartásával történhetik. Éppen ezért vitán felül állónak tartjuk azt, hogy az új énekeskönyv törzsanyagát is a zsoltároknak kell alkotniok. A versformába átköltött Zsoltár azonban az albizottság véleménye szerint olyan legsajátosabb értelemben, mint maga a megfelelő szentírási szöveg, nem tartható Isten igéjének. A gyülekezeti énekeskönyv általában s így annak zsoltáranyaga is, már nem elsődleges hordozója a Kijelentésnek, hanem korszakok vagy emberöltők megnyilatkozása a Kijelentés hatása alatt, tehát nem kánonikus írat. Ennélfogva a bibliai zsoltároknak nyugateurópai dallamokra alkalmazott metrikus átköltései (a mi esetünkben jó francia parafrázisok erőtelenebb német fordításának biblikus hittel végzett s általában sikerült magyar tolmácsolásai) sem tekinthetők minden további nélkül azonosaknak az eredeti zsoltárokkal. Az ilyen zsoltárátalköltések éppúgy rászorulnak a Szentírásból, mint Istennek egyedüli írott Igéjéből való időnkénti ellenőrzésre, mint akár a legbiblikusabb szellemű és fogalmazású egyházi hitvallások is.

3. Albizottságunk véleménye szerint sem Isten igéje, sem hitvallásaink sehol nem követelik, hogy a gyülekezeti énekeskönyv mind a 150 zsoltárt s még hozzá minden egyes versével magában foglalja. Magyar református egyházunk a maga 1607 előtti, nagyon is

biblikus és hitvallásos őskorszakában éppen nem énekelte mind a 150 zsoltárt (amiket énekelt belőlük, azoknak legnagyobb részét is ma már túlságosan szabadszóló parafrázisokban énekelte) s még 1607 után is csak körülbelül félszázad mulva, a puritán mozgalom hatása alatt ment lassan bele az egyházi köztudatba annak kívánalma, hogy az énekeskönyvben mind a 150 zsoltár minden verse benne legyen a Szcenci-szöveg szerint. Másfelől viszont albizottságunk szerint nem ugyan theologiai vagy hitvallási kényszerűségből, hanem az énekeskönyv gyakorlati rendeltetésének szem előtt tartásával igenis mind a 150 zsoltárt felvehetjük az énekeskönyvbe olyan és annyi szöveggel, amilyen és amennyi az illető zsoltár gondolategységének kifejezésére az élő gyülekezet szükségletei szempontjából kívánatos és elégséges — természetesen a szentírási szöveg föltétlen mértékadása szerint.

4. Albizottságunk a Szcenci Molnár Albert példátlan hatású zsoltárfordítását theologailag is megbecsüli és az új énekeskönyv szerkesztésében föltétlenül figyelembe veendőnek tartja annak nemcsak irodalomtörténeti jelentőségét, hanem máig élő gyülekezeti értékét is. A Szcenci munkája iránt érzett mélységes tisztelet azonban nézetünk szerint sohasem eshetik akkora túlzásba, hogy csaknem még a Bibliával szemben is gyakorlatilag (ha nem is elvileg) az 1607-es Szcenci-szöveget tekintse a zsoltárok alapszövegének. A bibliai alapszöveghez való nagyobb hűség szempontja mellett pusztán már az élő nyelven való énekelhetőség érdeke is megköveteli helyenként a Szcenci-szöveg átdolgozását. Igyszerűség dolgában ugyan aránylag kevés Szcenci-vers tér el a zsoltár eredeti bibliai értelmétől a maga egészében, ezt a tényt az albizottság különösen kívánja hangsúlyozni, de a részletekben mégis számos hermeneutikai és exegetikai botlás és nyilvánvaló tévedés akad. Pedig amíg az Ige egyháza vagyunk, a zsoltárénekekben csak azt lehet énekelnünk, amit az eredeti zsoltár mond a mindenkori leghatalmasabb tudomány eszközeivel megállapítható leghitelesebb szövege szerint. Mégpedig a gyülekezet mindenkor élő nyelven kell azt énekelnünk. Holt kincset, nem tanítható és nem énekelhető, vagy értelmetlenül énekelt, ódonnál is ódonabb szövegeket, kommentárra szoruló nyelvi vagy tárgyi anakronizmusokat egy naponkénti használatra szánt énekeskönyvben őrizgetni nem lehet, ezt az albizottság nézete szerint semmiféle hitvallási vagy theologiai követelménnyel nem lehetne megokolni. Az albizottság a Szcenci-zsoltárok revíziójában mindenesetre a nyelvi és művészi szempontból is maradandó értékeket rejtő 1607-i szöveg iránti tisztelő konzervatizmussal kíván eljárni, de ugyanakkor föltétlenül első helyet kíván biztosítani az abszolút igeszerűség követelményének, ha kell, még az archaikus igényekkel szemben is.

5. A dicséret kiválogatásában is a föltétlen igeszerűségnek és az ebből következő hitvallásos szellemnek kell elsőrenden mértékadónak lennie albizottságunk véleménye szerint. A zsoltárok nagyobb tekintélyét és örök jelenőségét a dicséretekkel szemben nem a számuk túlnyomó volta van hivatva kiemelni,

hanem egészen más szempontok. A dicséretanyag fel-frissítése viszont a gyülekezeti élet meglevénítése érdekében újra meg újra szükséges. Dicséretet tehát annyit kell felvenni, amennyi az egész hitvalló irodalomból épülésre felhasználható és amennyit az énekeskönyv, illetőleg maga az éneklő gyülekezet egyáltalában elbírt. Ami pedig az Igeszerűség és a hitvallás mértékének (s természetesen a szintűgy mellőzhetetlen nyelvi és művészi követelményeknek) megfelel, az az albizottság nézete szerint az új énekeskönyvben akkor is helyet foglalhat, hogyha ma élő költő alkotása. Az ezzel ellenkező elvet és gyakorlatot a magyar és a külföldi református énekeskönyvek szerkesztői éppen egyházaik leghitvallásosabb korszakában követték legkevésbé.

6. Az énekeskönyv összeállításában az Anyaszent-egyház szolgálatának minden ágára tekintettel kell lenni, mert valahol az Ige megszólal, ott az Igére hallgató és felelő gyülekezet sem hiányozhat. Éppen ezért albizottságunk az egységes énekeskönyv mellett foglal állást, amely a gyülekezet egész organismusának minden megnyilatkozásában, el a családi áhitatig, használható legyen a lelki szükségletek kielégítésére.

7. Az albizottság távol áll attól, hogy ezzel az alkalmi nyilatkozattal lezártnak tekintse mindezen és a kapcsolatos kérdéseket. Sőt nagyon kíváncsún tartja, hogy az énekeskönyv megújításának valamennyi elvi és gyakorlati kérdése, közelebbről éppen a teológiai vonatkozásúak is, alkalmas módon és helyen az ügghöz illő komoly tárgyilagossággal és beható részletességgel megvitatás alá kerüljenek.

8. Albizottságunk tisztán látja mindazokat az emberi gyarlóságokat, amelyek minden korban befolyásolták — ma is befolyásolhatják — a gyülekezeti énekeskönyv szerkesztőinek munkáját. De mégis sokkal több komoly értéket és tiszteletreméltó lelki buzgalmat lát az énekeskönyvszerkesztő elődök munkásságában, semhogy azt bármely korra nézve is egészben véve haszontalan tévedésnek vagy épp megtévelyedésnek volna hajlandó minősíteni.

A kálvinizmus = szekta.

A magyar római katolikus egyház reprezentáns havi folyóirata: a *Magyar Kultura* folyó évi 127. lapján Buzás Gerő az alábbi megállapításokat teszi: „Tárgyilagosan a kálvinizmus éppúgy szekta, mint szekta testvére, az unitáriánizmus.”

A mi felfogásunk szerint a szektának, mint vallásos jelenségnek két jellemvonása van: 1. A szekta az egyetemességgel szemben mindig egy-egy részletigazság egyoldalú, beteges érvényesítését szolgálja, hasonlít egy olyan testhez, amelynek egyik része a többi rovására betegesen megnő és uralkodó szerephez jut. 2. A szekta, röviden szólva, *kultúraellenes* vallás: megvetése az emberi művelődés és civilizáció értékeinek és alkotásainak.

A szekta ilyen fölfogása mellett a Magyar Kultura megállapítása nagyon kulturálatlan. A kálvinizmus úgy is mint szellem, úgy is mint a református egyház szervezete, a legegységesebb igényű megnyilvánulása a keresztyénségnek, azaz az igazi katolicitás megalkuvás nélküli szolgálata. Mi nem tagadjuk meg a római egy-

ház egyházjellegét s azt nem minősítjük szektának, mivel elismerjük annak egyetemesebb igényeit. Sokat adunk arra, hogy mint egyház, élünk a kultúrával és azt népünk javára öntudatosan, a legmagasabb szempontok szerint szolgáljuk is. A magunk részéről a legteljesebben elismerjük a római katolikus egyház hasonló szolgálatát.

Laptársunk megállapítását, dacára a Magyar Kultura elnevezésnek, magyartalannak nyilvánítjuk. Magyarországon minden állampolgárt kötelező törvényei pontosan megnevezik az egymással minden tekintetben egyenlő és azonos jogokat élvező magyar egyházakat és a szektákat. A magyar kálvinisták egyháza és a magyar kálvinizmust képviselő református egyház a magyar törvények szerint nem szekta, hanem a római katolikus egyházzal minden tekintetben egyenlő *egyház*. Szerencsétlen vállalkozás egyik vagy másik történelmi egyházat a közös keresztyén szolidaritást követelő mostani időben fennhéjázó göggel, törvényeinkkel ellentétben, tekintélyében megkisebbiteni. A magyar kultúra ügye, minden esetre más magatartást kíván.

L. D.

JOGI TANÁCSADÓ

A *Kialtó Szó* legutóbbi számában kezdtük meg a legfontosabb családjogi vonatkozású kérdések ismertetését. A házasságot érvénytelenítő akadályok ismertetése után, lapunk mai számában folytatjuk a házassági joggal kapcsolatos kérdések ismertetését.

II. Házassági tiltó akadályok.

Tiltó akadály fennforgása esetén sem szabad házasságot kötni, de ha a házasság a tilalom ellenére mégis létrejött, az teljesen érvényes marad, csak büntetés éri úgy a közreműködő polgári tisztviselőt, mint a feleket a törvény megsértése miatt.

Az egyes házassági tilalmak a következők:

1. **Cselekvésképtelenség** küszöbén állás (1894: XXXI. t.-c. [Házassági törvény]: 14. §-a). Tilos házasságot kötni annak, aki ellen elmebetegség vagy jelekkel megértést is gátló siketnemaság okából gondnokság alá helyezési eljárás van folyamatban, ha:

a) részére a gyámhatóság ideiglenes gondnokot rendelt, vagy

b) ellene a zárlat elrendeltetett, vagy

c) a gondnokság alá helyezés még nem jogerős ítélettel kimondatott.

2. **Beleegyezés hiánya** (H. T. 15., 16. §. Lásd *Kialtó Szó* f. évi 5. számában is, I. 3. alatt). Tilos házasságot kötni a szülő beleegyezése nélkül annak a kiskorúnak, aki 20. életévét meghaladta, még akkor is, ha törvényes képviselője a házasságba beleegyezett.

A *nagykorú*, ha mint gyengeelméjű, vagy jelekkel magát megértetni nem tudó siketnéma gondnokság alatt áll, gondnoka beleegyezése nélkül nem köthet házasságot. Ha a gondnok ellenkezik, itt is az árvaszék segíthet beleegyezésével.

3. **Unokatestvéri viszony** (H. T. 17. §-a). Rokonság miatt tilos a házasság elsőfokú unokatestvérek között. Akiknek csak nagyszülőik voltak testvérek (másodunokatestvérek), akadálytalanul köthetnek házasságot. Az elsőfokú unokatestvérek is köthetnek azonban házasságot, ha az igazságügyminiszter a szükséges felmentést megadja.

4. **Örökbefogadás, gyámság** (H. T. 18., 19. §-a). Tilos a házasságkötés, amíg az *örökbefogadás* felbontva nincs:

György Lajos: „Az erdélyi könyvtárügy és a kolozsvári Egyetemi Könyvtár.”

„Erdély magyar egyeteme.” c. munka 207—246 l.
Kolozsvár, 1941.

Erdély elrománosításáért folyó 22 éves munka egyik legmerészebb vállalkozása a román magas kultúra intézményeinek gyors létrehozása, a kialakult magyar intézmények átszínezése volt. Különösen hangos volt a propaganda, amely az utolsó években azt kívánta bizonyítani, hogy 1919—1939-ig a román szervező munka nagyobb eredményeket ért el a kolozsvári egyetemi könyvtár kiépítésében, mint a megelőző hat magyar évtized. Az egyetemi album gyönyörű tanulmánya, a polémikus hangnemtől teljesen szabadon, az erdélyi magyar könyvtárügynek a messzi középkorba visszanyúló történetének ismertetésével válaszol erre a kérdésre.

Az egyetemi könyvtár elődje a kolozsvári Lyceum könyvtár, mely történelme folyamán több ízben szolgált egyetemi könyvtár gyanánt.

A mai egyetemi könyvtár az Erdélyi Múzeum könyvtárával való kapcsolata alapján épülhetett ki és fejlődhetett olyan mértékben, hogy ma is, gazdaságát és nagyságát tekintve, országunk harmadik könyvtára.

A múzeumi könyvtár 1859—1872-ig élt önálló életet, 1872-től az újonnan alapított Ferenc József Tudományegyetem könyvtárával kapcsolatban fejlődött tovább. A két könyvtár azonban külön kezeltetett. A fejlődés jellege szerint a múzeumi rész mindinkább könyvműzeummá alakult, az egyetemi pedig az egyetemes tudományos feladatok szolgálatát szem előtt tartva bővült. 1919-ben a két könyvtár együtt 400.000-es állományt közelített meg, melyből az Egyetemi Könyvtáré 191.000 volt, a múzeumé 176.779 kötet. E nagyarányú fejlődést a múzeumnak adott államsegély és az egyetem könyvtári dotációja tette lehetővé.

A társadalmi és állami erők közös építő munkája és áldozata azonban csak azért eredményezhette e hatalmas fejlődést, mivel a könyvtár élén a legkiválóbb magyar könyvtártudósok állottak. A tanulmány nagyon szépen emlékezik meg az áldozatos életű, fáradhatatlan munkájú nagy könyvtárszervezőkről.

1860—1890-ig Szabó Károly a nagykőrösi református főiskola volt tanára állott a könyvtár élén. „Fáradtságot és áldozatot nem ismerve, bejárta Erdélyt — írja róla György Lajos — fölkereste az iskolai és kolostori könyvtárakat, a főúri kastélyokat, a régi nemesi kúriákat s figyelme mindenütt főképpen a múzeumi anyagra irányult. Nyomatványokon kívüli kéziratokat és okleveleket is gyűjtött s érdeklődése kiterjedt az erdélyi és a magyar szellem minden könyvtári emlékére. Szabó Károlynak köszönhető, hogy nemzeti műveltségünk igen becses emlékeit múzeumi megőrzésre kiragadta az elkallódás és a pusztulás megsemmisítő örvényéből... A múzeumi könyvtár ébresztette fel Szabó Károly érdeklődését irodalmunk összegyűjtetlen régi magyar könyveiről. Cédula-katalógusa, melyet a múzeumi könyvtár hungaricumairól felvett s amelyet bőröndjében állandóan magával hordozott, akármerre utazott, volt az alapja bibliográfiájának. A múzeumi könyvtárban készült Régi Magyar Könyvtár fénye és csillogása elsősorban a könyvtárra vetődik vissza.”

Szabó Károly után Ferenczi Zoltán, a budapesti Egyetemi Könyvtár későbbi igazgatója, majd 1900—1919-ig Erdélyi Pál fejlesztette tovább a nagyjelentőségű gyűjteményt. Fő érdemük a könyvtár modern rendszerének megteremtése. Erdélyi Pál az Egyetemi Könyvtár 1907-ben elkészült új épületével, nagyszerű berendezésével, a könyvtári anyag elhelyezésének korszakos jelentőségű rendjével egyetemes magyar és európai hírnevet biztosított a kolozsvári intézménynek.

A román uralom ideje a múzeumi könyvtár fejlesztésére kevés lehetőséget engedett. Az egyetemi rész szaporulata azonban húsz év alatt — a román statisztika szerint — közel 350.000 kötet. Hogy ebben mi a valóság és mi a szemfényvesztés, azt a most folyó nagy átrendezés fogja megvilágosítani. Irányadóul szolgálhat az, hogy a Romániában húsz év alatt megjelent 11.757 magyar nyomtatvány 20.000-es számmal szerepel a román katalógusban. Mindegyik művet a jelek szerint kétszer katalogizáltak, sőt a román művek közül sokat háromszor és négyszer is. Ez a körülmény nagymértékben csökkenti a román gyarapodás értékét s csökkenti az a másik tény is, hogy a könyvtár sok nagyértékű gyűjteménye, pl. a Kolozsvárra vonatkozó térkép-tár, a bibliográfiai szakkönyvtár, stb. a bécsi döntés után elszállított.

A múzeumi és egyetemi könyvtár ma új fejlődés előtt áll, de hogy igazán betölthesse hivatását, igényli a gazdag állami támogatás mellett ma is, mint a múltban, a társadalom támogatását és szeretetét.

Dr. Juhász István.

Szabó T. Attila: Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Története és Feladatai.

Kolozsvár, 1942. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület kiadása. 64 l.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület rövid történetét és jelen feladatait ismertető kis könyv sok érdeme és szépsége közül, mindenekelőtt gyönyörű nyomdai kiállítását említjük fel. Aki ismeri a mai nyomdai viszonyokat, tudja, hogy milyen áldozat és mennyi utánjárás eredménye egy ilyen szép kiállítású könyv megjelentetése. Külső megjelenésében is elárulja e munka szerzőjének a nagyműtű egyesület és intézmény iránti szeretetét.

Az erdélyi magyar tudóstársaság és nemzeti múzeum szervezésére irányuló kezdeményezéseket Bod Péter tervezetétől elindulva ismerteti. Magános kezdeményezéseken át vezet az út odáig, amíg az 1841—43. évi erdélyi országgyűlés kimondja a nemzeti múzeum megalapításának szükségességét. Az országgyűlésen megtörténnek az első megajánlások is a létesítendő múzeum számára s az egész ügy az alkotó reformpolitika előterében áll. A diéta által hozott törvény szentesítése azonban elmaradt.

A következőkben a Múzeum történetének rövid foglalatát kapjuk. A történet során élesen kidomborítja a szerző a Múzeum alapításának magyar jellegét. Rámutat azokra a nagy értékekre, amikkel a Múzeum és az egyesület az 1872-ben alapított egyetemnek szolgálatára volt és szolgál ma is. Az egyesület belső történetét ismertelve, megérezteti, hogy a Múzeum és a vele kapcsolatban álló múzeum csak akkor tudja eredményesen betölteni hivatását, ha a jogos és méltányos állami támogatás mellett szüntelenül ott él az egyesület munkájában a társadalom szeretete, támogatása és ha az egyesület munkásai a múzeumi és szakosztályi tudományművelés harmoniájában kívánják szolgálni a Múzeum célkitűzését.

Különösen jelentősnek tartjuk az Egyesület román uralom alatti történetéről szóló fejezetét. Megvilágítja a múzeumi anyag megtartásáért vívott küzdelmet. Az erdélyi magyar társadalom legnagyobb közművelődési és tudományos vagyonának legmegmentéséért, illetve elvételéért folyt a két évtizedes küzdelem. Ezen túl megismertet az 1930 után fellendülő szakosztályi és vándorgyűlési munkával. Az egyesület ebben az időszakban valóban ugyanolyan nemzeti hivatást teljesített, mint az abszolutizmus idején, amikor Mikó Imre alapító munkája az Egyesület ügye körül mozgósítani tudta az egész erdélyi magyar társadalmat.

A Múzeum jövőbeni feladatai közül különös mértékben hangsúlyozza a tanulmány a Múzeum önálló épületének szükségességét. A Múzeum-Egyesület és múzeumának megerősödését Szabó T. Attila a legfontosabb erdélyi tudománypolitikai feladatnak nevezi.

Dr. Juhász István.